

М. УМАРОВ

ӘЛШШЕ

*Өзбекстан Республикасы Халыққа білім беру министрлігі
жалпы орта білім беретін мектептердің 1-сыныбына
арналған оқулық ретінде ұсынған*

Алтыншы басылуы

ТАШКЕНТ
«O'ZBEKISTON»
2020

Пікір жазғандар:

Анаргүл Қалдыбекова – Низами атындағы ТМПУ-дің профессоры, педагогика ғылымдарының кандидаты;

Бибигүл Жолдыбекова – Ташкент облысы, Шыназ ауданындағы 12-жалпы орта білім беретін мектептің бастауыш сынып оқытушысы;

Айжамал Ғаниева – Ташкент облысы, Қыбырай ауданындағы 9-жалпы орта білім беретін мектептің бастауыш сынып оқытушысы.

ШАРТТЫ БЕЛГІЛЕР:

– дауысты дыбыстар.

– дауыссыз дыбыстар.

– сабақ аяқталды.

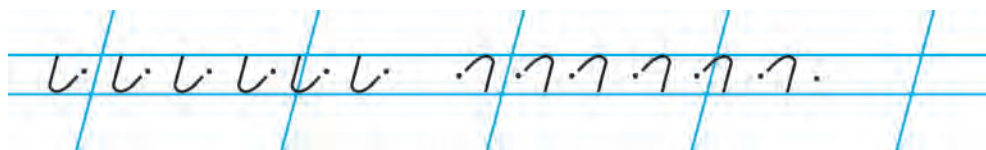
**Республикалық мақсатты кітап қоры
қаржысы есебінен басылды.**

1-қыркүйек – Тәуелсіздік
мейрамы

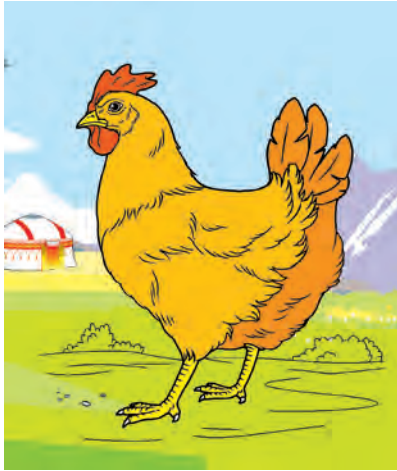

Көздерінде жылылық бар,
Сөздерінде ұлылық бар.

Aa

Aa

A - [pink square] . [blue square] a [blue square] a AA [pink square] [pink square] aa

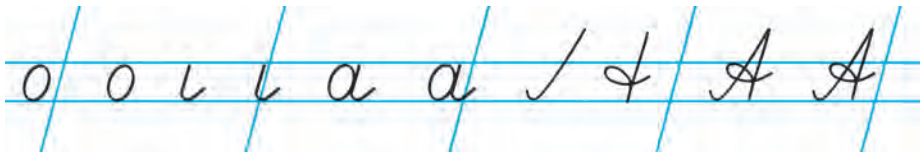

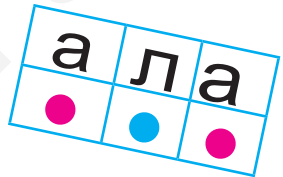
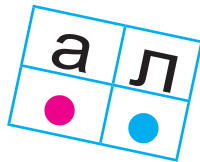
A | A | A

a | a | a

A | A | a | a | A | A

a /

ла
ал

ла-ла
а-ла

Лала,

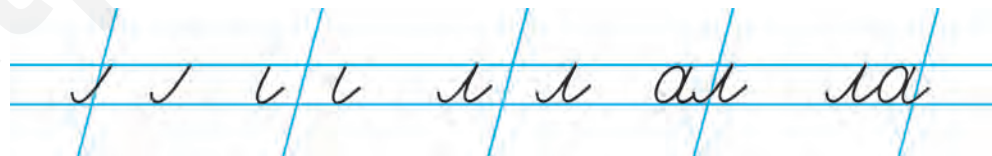

ал.

ал.

а / л

Оо

О - □

□ - □ □ □

о л | а л ла | ло
ол | ал ло | ла

□ □ - □ □ □

а л | ал
ал | ал-ло

ал	□ □
□ □	ло

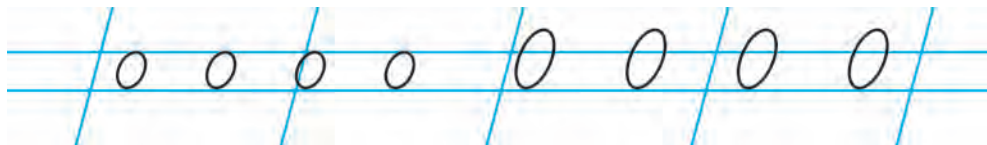

□ - □ □ □ - □ □ □

ао / л

_____.

уу

•	•	•	•
---	---	---	---

 АА

УА УА

А	•
•	уа

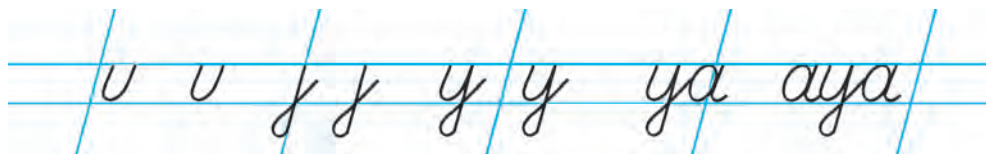
Уа Лу Ау Ул Ло Ол
 ау ул уа лу ол ло

Уа, Алуа!
 Ау, Ла-ла!
 Ол – а-лау!
 Уа! Уа! Уа!

аоу / л

Уа... Уа... Уа...

а	у
●	●

а	у	а
●	●	●

а	л	а
●	●	●

а	л	а	у
●	●	●	●

● - ● ● ●

Ол – ау.

Ол – ауа.

Алуа, ол – алау.

● ● - ● ● ●

● ● - ● ● - ● ● ●

└ _____ .

у у у л л л у у у уа алау

Йй
йй

о й | ай ла уа
а й | ой лай уай

а й | ай-ла о й | ой-ла
ай | айла ой | ойла

Ойла. Ол – .

Лала, ал.

аоу / лй

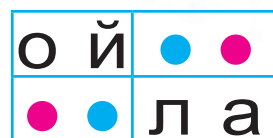
а й | ай о й | ой
 ай ла | айла ой ла | ойла

ай! ай!

ой! ой!

Лала, ой ойла.

_____.

Нн

Нн

н	а	на	на	нан
а	н	ан	ан	а-на
а	й	ай	ай	ай-на-ла

Айна, нан ал.

нан

н а н

айна

ай на

а й н а

аоу / лйн

н н ч ч ч н н нан, най

н н л л л н н Наца

Ш ш

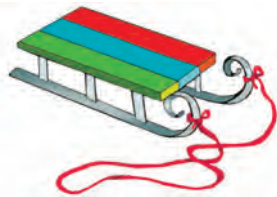
Ш ш

ш а	ша	ша	ша-на
а ш	аш	аш	а-шу
ш у	шу	шу	шу-ла

Шона, анау – , .

Айнаш, ол – , .

а-на	ау-ла	а-шу
ша-на	ау-на	ша-шу

шана

ша на

ш а н а

аоу / лйнш

ш ш ш ш ш шаш, шана

Ш Ш Ш Шона, шаш а.

Сс

су	шу	ас-са	аш-са
сай	шай	сас-са	шаш-са
сал	шал	са-ла	ша-ла

с - с - с - с - с!

сай	сау	а-ла-са
ай	а-сау	а-ла-ша
лай	сау-са	са-на-са

Сайлау, анау —

аоу / лйншс

с/с с с / су, сай, сана, сауса

С С Сайлау, су шам.

Мм

Мм

май

м а

ма

ма

ма-ман

м а й

м о

мо

мо

мон-ша

у а

уа

уа

уа-ну

Ау, Ма-ман! Ма-наш,
ол алма ма?

А-нау –

М

Ф

аоу / лйншсм

М м майса

М М М Манас, Манаш

Ff

Ff

ƒ а	ƒа	ƒа	ƒа-лам
а ƒ	аƒ	аƒ	а-ƒа
ƒ у	ƒу	ƒу	а-ƒу

аƒаш

а ƒаш

а ƒ а ш

....

а-ƒа	а-ƒаш	ша-ƒал
са-ƒа	са-ƒан	ша-ƒа-ла
ал-ƒа	ал-ƒаш	са-ƒа-на

Анау — . Ол — .

Айша, ал.

аоу / лйншсмƒ

ƒ-ƒ ƒа-лам аƒаш

- ƒ - ƒ / ƒ ƒ , ƒайша

Тт

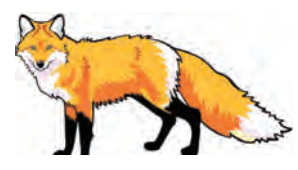
Тт

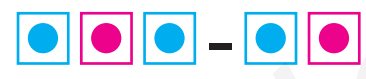
	т а	та	та	та-ға
тай	а т	ат	ат	ат-тай
т а й	т о	то	то	то-ғай
	о т	от	от	от-тай

тай	та-ну	там
тал	та-нау	та-ма-ша
тас	та-са	та-ла-са

Тастан, анау ат ала ма?
Тағай, тас алма.

Талғат ата

Анау – ат. Ол – таға-
ланған ат. Атта Талғат
ата. Талғат атаға тон ал.

аоу / лйншсмғт

1 2 т той, ата /
Т т т Талғат

Рр
Рр

р а	ра	ра	ра-уа
а р	ар	ар	ар-ман
р у	ру	ру	ру-лар

Ол — .

Раушан

Рау шан

Анау — .

Раушан

Ол — .

— р-р-р!

● ■ - ● ■ ● - ● ■

рай – рай-лас
рас – рас-тау
Раушан

рауа – рауан
рау-ғаш
ру – рулас

аоу / лйншсмғтр

|| | 2 2 | 2 | 2 р р ра рас

о о || Р Р Раушан, Рауан

Пп

Пп

парта

пар та

п а р т а

п а

а п

о п

п о

па

ап

оп

по

па

ап

оп

по

пар-та

а-порт

оп-па

пош-та

Анау –

••• - ••

Арап,

тарт.

Шарап,

тура.

•••

аоу / лйншсмғтрп

п п парта

П П Палуан

Дд
Dd

д а	да	да	да-ла
д о	до	до	до-да
д у	ду	ду	ду-ман

дау	тау	да-ра
дос	тос	та-ра

Досан – Айдарға дос.

Досан,

тарт.

Ду

- тар
- лат
- ал
- ман

о о у у д д да-ла, до-да, дос

Дала

А-нау – та-ма-ша да-ла. Ал
 а-нау – тау-лар. До-сай, Да-
 на – та-ту дос-тар. Дала да
 тамаша.

да-на	та-на	дас-тан	тас-тан
да-ла	та-ла	дар-дай	до-ма-лау
да-ра	та-ра	дауа	до-да

аоу / лйншсмғтрпд

L L L / D D / Досан, Дана

Ққ

қ у	қу	қу	қу-рай
қ а	қа	қа	қа-ла
а қ	ақ	ақ	ақ-қу

Қу Қу

қа
қо
қу

ра

нат
ғу
лақ

қа

қақпа

қақ па

қ а қ п а

Анау – Асан. Ол қақпада.
Қақпа – ала қақпа.

р / р у у қу қу қала, ақ, қора

Қала

Анау – таудай қала. Ақан да, Марқа да сол қалада. Қанат сонда оқуда. Қа-ла-да оқу та-маша.

- Ақан қайда?
- Қалада.
- Қанат қалада ма?
- Қалада.
- Ол қай қалада?
- Ас-та-на-да.

Ақан

Қанат

аоу / лйншсмғтрпдк

қала

астана

Қ Қ қ қ Қ Қ Қ Қанат

Бб

б а | ба

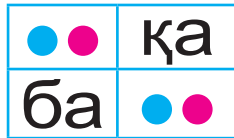
ба | бала *бб*

б а | ба

ба | ба-ла-қай

б о | бо

бо | бо-ла-шақ

баба

ба ба

б а б а

Бағдаршам

Қалада бағ-дар-шам бар.
Бо-лат, бағдаршамға қара.

Ба-рат,

ау-ла.

о о Ү Ү Ү Ү баба, бала

Балалар

А-нау – ал-ға бас-қан-дар.

Ал-да – Барат. Арт-та – Бо-лат.

Ба-рат – Бо-лат-қа аға.

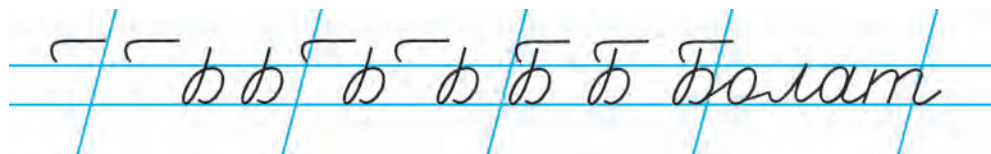
Бо-лат-қа аға болған қандай та-ма-ша!

ба	● ●
● ●	ла

о й	● ● ●
● ●	ла т

б а й	● ● ●
● ● ●	ла р

аоу / лйншсмғтрпдқб

ЫЫ

ЫЫ

Ы С	ЫС	ЫС	ЫС-ТЫҚ
С Ы	СЫ	СЫ	СЫ-БЫР
Ы Қ	ЫҚ	ЫҚ	ЫҚ-ШАМ
Қ Ы	ҚЫ	ҚЫ	ҚЫ-ЛЫШ

ЫДЫС

Ы ДЫС

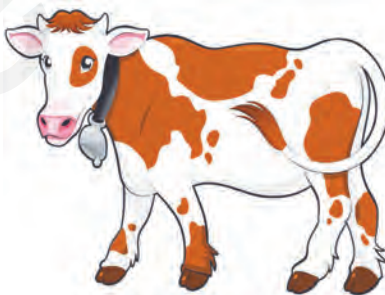
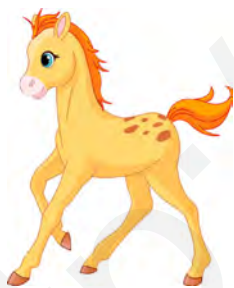
Ы Д Ы С

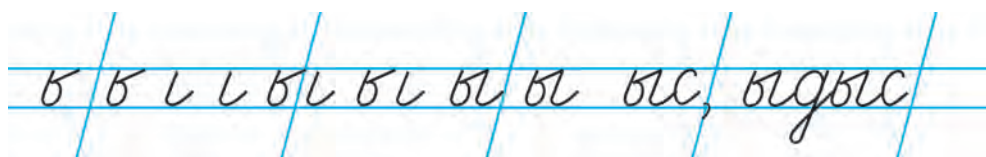
Ы-РЫС
ТЫ-РЫС

А-СЫҚ
ҚА-СЫҚ

Ы-РЫС-ТЫ
Ы-БЫ-РАЙ

Ы-рыс ал-ды — ын-ты-мақ.

Ыбырай

Ы-бы-рай бақшадан са-ры
қа-уын ал-ды. Қа-уын-дар аса
шы-рын.

Ы-бы-рай-ға Ы-қы-лас там-
са-нып қа-ра-ды.

Ор-ман-да

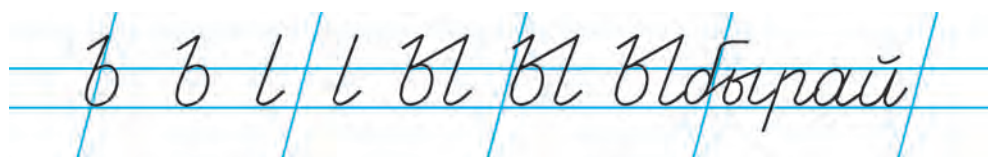
бар.

Мы-сық

ау-ла-ды.

аоуы / лйншсмғтрпдқб

ж а	жа	жа	жа-ға
ж о	жо	жо	жо-ну
ж у	жу	жу	жу-сан

Жолбарыстар

- Мынау қай жануарлар?
- Жол-ба-рыс-тар.
- Осы топта қан-ша жол-ба-рыс бар?
- Ал-ты жолбарыс бар.
- Олар қандай жол-ба-рыс-тар?
- Сары ала жол-ба-рыс-тар.

аоуы / лйншсмғтрпдқбж

Жайлау

Ба-ла-лар жай-лау-ға бар-ды. Сол жай-лау-да жыл-қы-ла-ры бо-ла-тын. Сай, қой-нау-да-ғы мал-да-рын да суғарды. Мына жол-да-ғы-лар – Жа-мал, Жа-нат, артта – Жа-нар. Жай-лау қан-дай та-ма-ша!

Зз
3з

з а за

за

зат

а з аз

аз

а-за-мат

з у зу

зу

зу-ла

заман

за ман

з а м а н

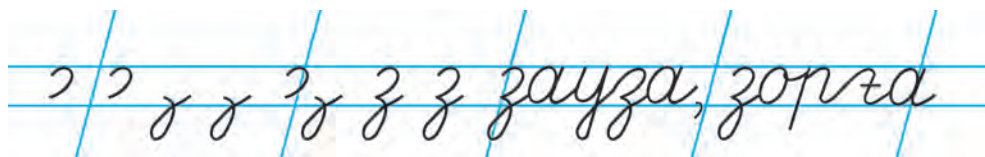

Зауза

Зау-за ор-ман-да жа-сай-ды.

Зау-за-ға за-қым жа-са-ма.

Зау-за жа-пы-рақ-қа қо-на-ды.

Зада апай

Мынау – Зура, Заман. Зада апай сол замат-та қа-зан ас-ты. Ақ қай-нат-ты. Заман тат-қан а-ғын мақ-та-ды. О-сы-нау ақтан Зайыр да татпақшы.

За-да апай – жақ-сы аспаз.

Ас – адам арқауы.

аоуы / лйншсмғтрпдқбжз

2/2 3 3 Зада, Заман

ұлу

ұ лу

ұ лу

Ұұ
44

• • •

• • - • • •

ұ — зақ
зын
лу

құ — лақ
рақ
шақ

— Бұл қай зат?

— Бұл — .

ұ

.. лан
.. ран
.. лау

— Ал анау қай зат?

— Ол — .

ұн

.. ға
.. тақ
.. талау

44 11 — 4 — 4 ұлу, ұшақ

ҰЛЫҚ

Ұлық ұзын бағанға шықты. Бас жағында ұзақ тұр. Ұл-жан апай ақылын айтып тұр. Ұзақ – жақсы құс.

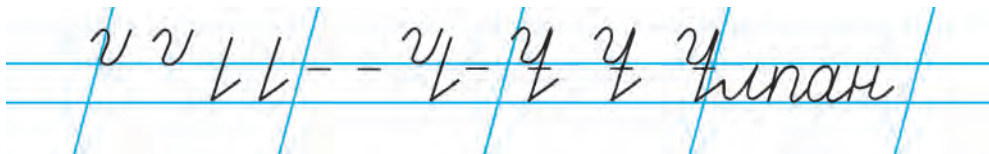

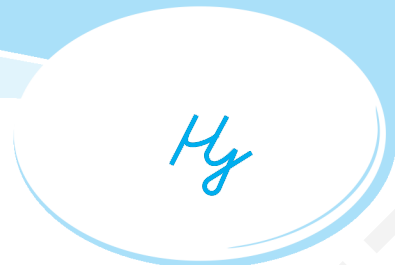
Аспанда ұшып барады.

Барлық ұйымшыл.

Ұс-та қо-лы-нан ұс-та-ған ұ-та-ды.

аоуыұ / лйншсмғтрпдқбжз

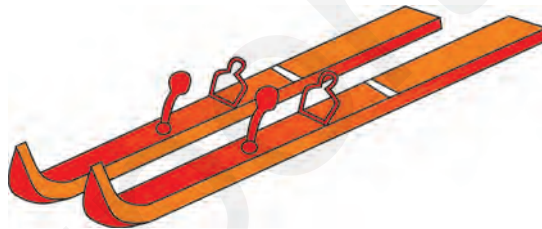

аң

а ң

аң	оҢ	тоҢ	қа-рыҢ	оҢға
таң	оҢ	тоҢ	қа-рыҢ	оҢға

шаң — ғы
 — сорғыш
 — ғышы

аң — шы
 — сар
 — ду

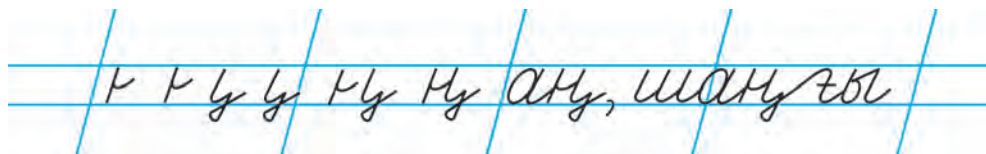

Таңатар

аңдар

_____.

аоуыұ / лйншсмғтсрпдқбжзң

Жаңбыр

Жа-ңы-лай, Оң-ғар далада
бола-тын. Жаң-быр жау-ды.
Алақай, жы-лы жаң-быр-дың
құйға-ны қандай жақсы!

жа[□]ҥ-ғақ

қо ыр
 ?
қо ыз

сұ[□]ҥ-қар

Тар-па[□]ҥ, тарпа[□]ҥ басады,
Ал жыланнан қашады.

(Құр-ба-қа)

Ж, Ң, Оңғар, Жаңбылай

И Т	ИТ	ИТ	ИТ-мұрын
Т И	ТИ	ТИ	ТИ-ын
С И	СИ	СИ	СИ-па-ла
И С	ИС	ИС	ИС-лам

Иса

И са

И с а

Ит

Ит мал қориды.

Ит – адамның досы.

Ислам

иық

и-ша-ра

Имаш

иман

и-ран-дық

Инабат

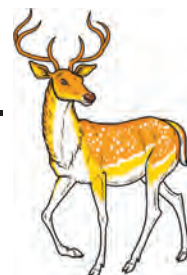
ип-по-дром

и-ба-лы

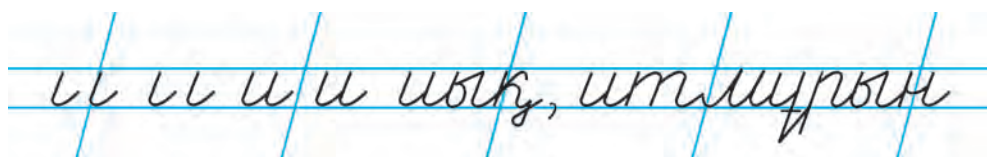
Имаш,

ал. Бұл –

аоуыұи / лйншсмғтрпдқбжзң

Итмұрын

Ис-лам, И-са, И-на-бат – дос.
Олар тоғайға барды. Тоғайда
ит-мұ-рын бар. Ит-мұ-рын-ның
адамға пайдасы мол. Ит-мұ-
рын-ды сақтаңдар.

– Бұл қайсы зат?

– Бұл .

– Анау қай зат?

– Ол – .

е	л	ел	ел	ел	е-лес
е	с	ес	ес	ес	е-сеп
с	е	се	се	се	се-беп

ма-ңы-рай-ды.

емен

е мен

е м е н

Е-ден-де бар,
 Қа-йым-да жоқ.
 Е-мен-де бар,
 Қа-йың-да жоқ
 (Е дыбысы)

аоуыіе / лйншсмғтрпдқбжзң

е е е / е емен, еден

Ерден

Ер-ден — нағыз ер бала.
Ол ер-те тұ-ра-ды. Еш-қа-шан
жал-қау-лық жасамайды. Де-
ма-лыс-та жаттауды де-реу
жат-тай-ды.

Ер-ден ер-тең жақсы ба-ға
а-ла-ды.

еш	←	қашан	е	←	л
		қайда			лес
		қайсы			лең
		қандай			леу

с с с с / е е Ерден, Ертай

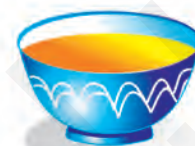

Кк
Кк

ке | ке-ме
ек | ек-кен

ки | кит
ек | ек-пе

ке-лес | кар-топ | ка-би-на
ке-ңес | кас-са | ка-би-нет

кесе

ке | се

к | е | с | е

о-қы-ған жақ-сы бо-ла-ды.

□ □ □ - □ □ □ □ □

□ □ □ - □ □

аоуыіе / лйншсмғтрпдқбжзңк

к к к к к к кесе, кеше

Кесе

Ақ кесе. Қы-зыл кесе. Са-ры кесе. Есен де сары кесе алды. Ке-се-де су бар.

Ол суық е-кен.

Жаңылтпаш

Ше-ше, неше ке-се сынды кеше?

Сұрақ:

Су-ретте қай ке-се-лер бар?

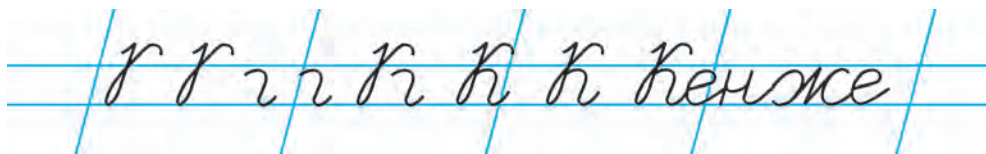
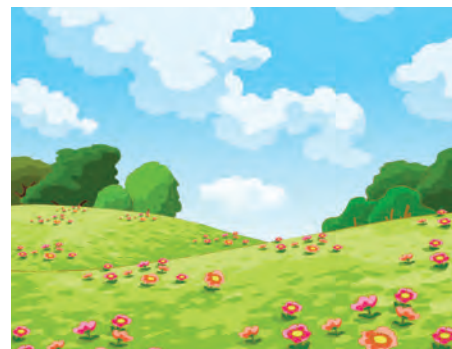
Жұмбақ

Ке-лес-те бар,

Сыр-да жоқ.

Ке-ңес-те бар,

Қыр-да жоқ. (К дыбысы)

іі

іі

ін | ін-жу іс | іс-теу
іл | іл-дір сі | сі-мі-ру

ыс | іс і-шік | і-сік
сі | сы сі-бір | сы-быр

інжір

ін жір

Ас-пан-да ұш-ты.

і н ж і р

Сен ды оқы.

■ ■ - ■ ■ ■

Бір-де бар,
Піл-де бар.
Шіл-де бар,
Тіл-де бар.

і-зет

і-рі

■ ■

(І дыбысы)

і-ні

аоуыіеі / лйншсмғтргпдқбжзңк

іі іі іі, ірі, ірілшік

Ілес пен Інжу

- Се-нің а-тың кім?
- І-лес.
- Қо-лың-да-ғы не?
- І-рім-шік.
- Оны кім бер-ді?
- Із-тай а-ғам.

– Ал сенің атың кім?

– Ін-жу.

– Інжу, жақ-сы қыз е-кен-сің. Се-бе-бі бұл і-сің де – ата-анаңа жақсы қол-ғабыс.

_____.

І І І І Ілес, Ізтай

ө р	өр	өр	өр-леу
с ө	сө	сө	сө-ре
ө т	өт	өт	өт-кел
т ө	тө	тө	тө-сек

Ө ө

өрік

ө р і к

ө р і к

■ - ■ ■ ■

■ ■ - ■ ■ - ■ ■

Өрік

Ө-мір-бек ата ө-рік кө-ше-
тін алып келді. Мен оған кө-
мек-тес-тім. Өрік кө-ше-ті көк-
тем-де көк жа-пы-рақ шы-ғар-
ды.

Төр-де бар,
Торда жоқ.
Өр-де бар,
Орда жоқ.

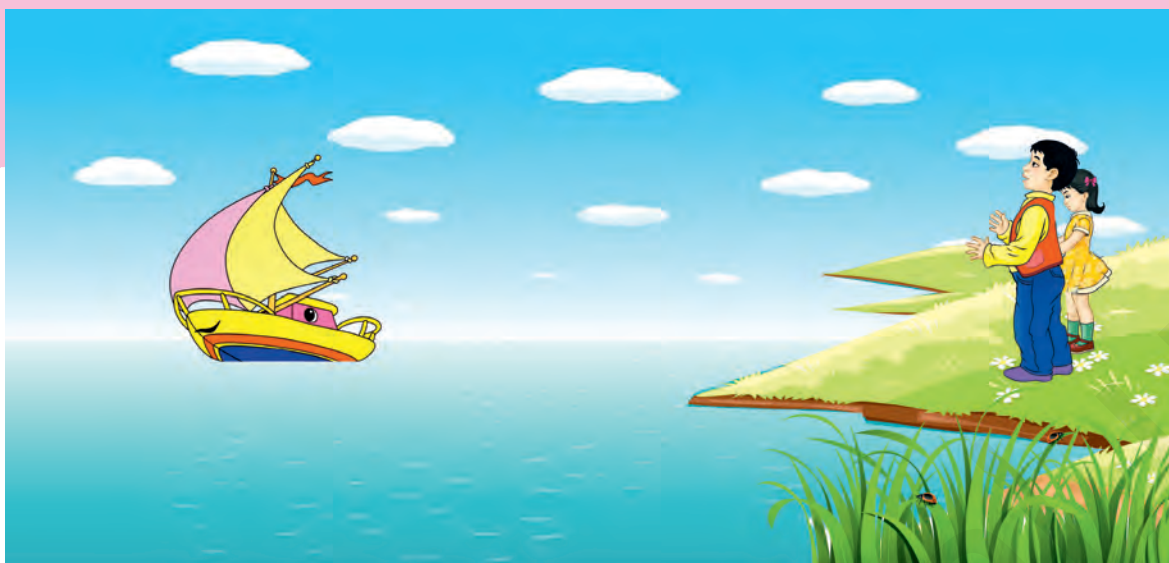
К...же
Ш...же
...кше
...лең

(Ө дыбысы)

аоуыіеіө / лйншсмғтрпдқбжзңк

ө ө ө ө / өр, / өрік, / өзен

Өзен

Ауыл ше-тін-де ө-зен бар.
Оның суы мөп-мөл-дір. Жаз-да
ба-ла-лар ө-зен-де шо-мы-ла-
ды.

Ө-зен-де кеме қа-ты-най-ды.

Көк шөп-ке қон-ды.

Қыс салды.

Өр-мек-ші то-қу-ға ше-бер.

Ө-нер ал-ды – қы-зыл тіл.

Ө/Ө/Ө/Ө/ Әмірбек/ ата.

Ә Н	ӘН	ӘН	ӘН-ші
Н Ә	НӘ	НӘ	НӘ-рес-те
С Ә	СӘ	СӘ	СӘ-би
Ә С	ӘС	ӘС	ӘС-кер

ә же

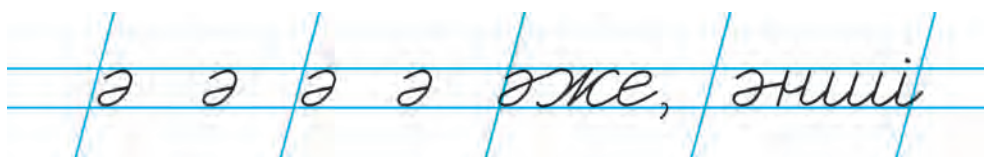
ә же

ә же

Ә же

Ә-жем-нің аты – Ә-сем.
 Ә-сем ә-жем ме-ні жақ-сы кө-
 ре-ді. Біз а-уыл-да жа-сай-мыз.
 Жа-қын-да нау-рыз то-йы бол-
 ды. Сол той-да ә-жем ет ас-ты.

Әлди

(Халық өлеңі)

Әл-ди, бө-пем, ақ бө-пем,
Ақ бесікте жат, бөпем.
Жілік шағып бе-ре-йін,
Ма-йын жеп-ақ, тойсаңшы.
Жы-ла-уың-ды қойсаңшы.
Әлди, бөпем, қалқам-ай,
Же-йін де-се ті-сі жоқ,
Еш-те-ңе-мен ісі жоқ...

әл-ди

бесік

бө-пе

аоуыіеіөә / лйншсмғтрпдқбжзңк

га

аг

ги

гу

га-зет

аг-ро-ном

ги-та-ра

гу-леу

газет

га зет

га з е т

қаз

егінші

е-геу

шеке

газ

екінші

е-кеу

шеге

Газет

Анарбек, Жанарбек – егіздер. Олардың оқитыны – «Нұрлы жол» газеті. Га-зет-тегі қызықты ер-те-гі-лер-ді ге-не-рал атасы да оқып береді. Е-гіз-дер сурнай, домбыра тартады.

аоуыұиеіөә / лйншсмғтрпдқбжзңкг

г г г г газет, гараш

Егін

Анау – ма-ши-на. Ол га-раж-дан келді. І-шін-де Тө-ле-ген бар.

Е-гін ерте пісті. Е-ді-ге ком-байн-мен егін орды. Егін – ел бай-лы-ғы.

Ер-ген екті. Ше-ген алды. Тө-ле-ген терді.

Е-гін ек-кен-ге бі-те-ді.

Тазет оқы.

үй

ү й

Үш

кҮш

Ү-лес

Айткүл

үш

қүс

кү-рес

Айтқұл

Үйрек

Күн кү-лім-де-ді. Үй-рек көл-ге келді. Ол көл-де жүз-ді. Жа-ға-да үш құ-рақ өсіп тұр.

Ү-сен

ал-ды.

А-ла

үр-ді.

Үсен мен Үмбет

Түн і-ші. Ай жа-рық. А-лыс-
тан Сү-рен тауы кө-рі-ніп тұр.
Ү-сен мен Үм-бет жылқы кү-
зе-тіп жүр. Күн а-са суыт-ты.
Олар үр-леп от жақ-ты.

Бүр-ген-де бар, кі-сі-де жоқ.
Үл-кен-де бар, кі-ші-де жоқ.

(Ү әрпі)

аоуыііеіөәү / лйншсмғтргпдқбжзңкг

У У | | У У | | У У | | У сен үкі көрді.

баһадүр

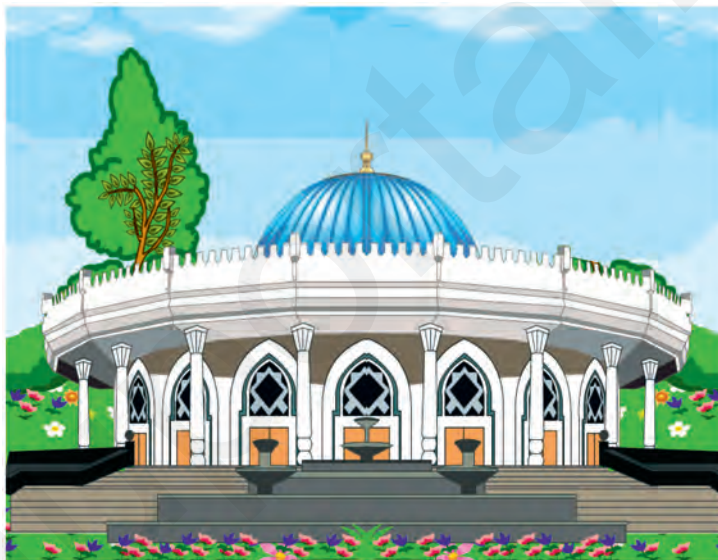
ба һа дүр

ба һа дүр

Әмір Темір

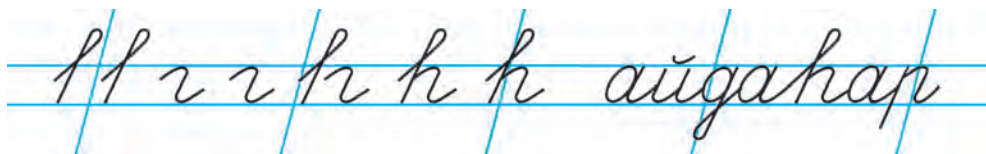
баһадүр

Әмір Темір баһадүрдің мұражайы

Қа-һар мен Гау-һар астана-
ға барды. Ас-та-на-да ба-һа-
дүр баһамыз Әмір Темірдің
мұ-ра-жа-йын көрді.

аоуыүеіөәү / лйншсмғтрпдқбжзңкғһ

Xx

x x

хат

х а т

х а

ха

ха

ха-лық

х а

ха

ха

ха-бар

х о

хо

хо

хош

ха-бар

хат-шы

Хи-уа

хор

хок-кей

Ха-мит

Хиуа

Хи-уа – кө-не, і-рі, ә-сем қа-ла. Хан-за-да мен Ха-мит Хи-уа-да тұрады. Хиуада ал-хо-ры көп ө-се-ді. Қо-нақ-тар Хиуа-ға көп ке-ле-ді.

о о с с х х хат, халық

Хор

Нұр-хан, Ха-лық, Рах-мет – бірін-ші сы-нып-та оқиды. Бәрі мектептің хо-ры-на қатысып жүр.

О-лар ха-лық ән-де-рін жат-тап алды. Жа-қында Ха-мит те хор-ға қо-сы-ла-ды.

А-хат-та бар,
А-ғат-та жоқ.
Ма-хат-та бар,
Са-ғат-та жоқ.

(Х әрпі)

аоуыұиеіөәү / лйншсмғтрпдқбжзңкғһх

Әрсс х Халық, Хамит

Вв

Вв

а в | ав ав | ав-то-бус

в е | ве ве | ве-ло-си-пед

вагон

ва гон

вагон

Волейбол

Біз во-лей-бол ой-на-дық.
Ол о-йын-ды Се-рік бас-та-ды.
Во-лейбол ойыны Сәу-ле-ге
де ұнады.

аоуыіеіөәүя / лйншсмғтрпдқбжзңкғхв

Р/Р В/В Велосипедке мін.

Әсия әже

Аян мен Баян – Әсия әжейдің не-ме-ре-ле-рі. Қарт ә-же олар-дың оқуын бай-қа-ға-лы келді. А-ян, Ба-ян дос-та-ры-мен та-ту. Оқуы да о-зат екен. Ә-сия әже Бал-қия апайға ал-ғыс айтты.

ай	а-яқ	қи-я	ұ-ят
тай	та-яқ	қи-яқ	тұ-яқ

аоуыіеіөәүәя / лйшсмғтрпдқбжзңкғхв

Юю

Юю

ю	б	юб	юб	юб-ка
о	ю	ою	ою	ою-лы
л	ю	лю	лю	люкс

юбка

юб ка

ю б к а

Аю

Бұл – ақ аю мен қоңыр аю. Ақ аю сол-түс-тік-тің сұ-ра-пыл бораны мен қақаған а-я-зы-на шыдайды. Олар мұз кешіп, өмір сүреді. Ал қоңыр аю табиғаты жайлы, жылы, орманды, таулы жерлерді мекендейді.

Ю ю о о ю ю юбка, аю, жаю

Аталар сөзі – ақылдың көзі

Егілген көшетті ию жақсы емес.
Киімді таза кию – ұқыптылық.

Үй іші жиһаздарын безенді-
руде оюдың пайдасы көп.

Үйіңдегі жүкаяқта, кебежеде
қандай оюлар бар?

Отанды сүю – имандылық.
Отан оттан да ыстық.

аоуыұиәіөәүяю / лйншсмғтрпдқбжзңкғхв

11 0 0 Юкаяғы үтікте.

Фф
ф ф

ф а	фа	фа	фаб-ри-ка
а ф	аф	аф	Аф-ри-ка
ф о	фо	фо	фо-то

футбол

фут бол

ф у т б о л

Фа рида
 риза

Футбол

Фа-зыл – Фа-рид-тің а-ға-сы.
 Фазыл-дың қатты соққан до-
 бын Фарид қа-ғып алды. Фа-
 рид қақ-пашы бол-мақ.

Бала қақпа-шы, ар-ма-ны-ңа
 жет.

о о / / о о о о ф ф ф футбол, кәре

Фараби

– Ә-бу На-сыр Әл-Фа-ра-би – ұлы ба-ба-ла-ры-мыз-дың бі-рі. Ол – үл-кен ғалым. Фараби ту-ған же-рін ар-дақ-та-ған. Ол дом-бырамен күй де тарт-қан.

– Фараби кім?

– Ол – ұлы ба-бамыз.

Фа-ра-би Отырарда туылған.

фер-ма	лифт	Фа-ра-би
Фер-ға-на	фаб-ри-ка	Мар-фу-ға

аоуыұіеіөәүяю / лйншсмғтсрпдқбжзңкғһхвф

о/о/у/у/ю/ю/ Фараби, Фазыл

Э	Л	ЭЛ	ЭЛ	ЭЛЕКТР
Э	К	ЭК	ЭК	ЭКРАН
Э	С	ЭС	ЭС	ЭСТРАДА

эле́ватор

э | ле | ва | тор

э | л | е | в | а | т | о | р

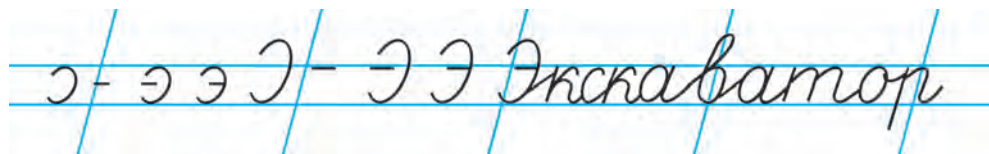
Э́леватор

Биыл ас-тық мол бо-ла-ды. Ас-та-на-да үлкен э-ле-ва-тор бар. Е-гін-ші-лер элеватор-ға ма-ши-на-мен би-дай та-сып жатыр.

Э́леватор көп ас-тық қа-былдайды.

аоуыүеіөәүяюэ / лйншсмғтпрдқбжзңкґһхвф

Чч

чч

ЧЕМПИОН

ЧЕМ ПИ ОН

Ч Е М П И О Н

ше-шен

ЧЕ-ЧЕН

жу-ас

ЧУ-ВАШ

Ер-кеш

ЧЕР-КЕС

Читадагы үй

Читадагы аппақ үй,
Қа-ңыл-тыр-мен

жап-қан үй.

Чемпионат өткенде

Чемпиондар жатқан

үй.

(«Балдырған» журналынан)

аоуыүиеіөәүяюэё / лйншсмғтпрпдқбжзңкгһхвфч

ч ч ч ч ч ч ч чемпион

цех

це-мент

стан-ция

кон-церт

Цц

Цу Цу

цирк

ц и р к

Цех

Бұл – цех. Мұнда темір балқы-та-ды.

Цех-та Азамат, Ай-дос ағалар істей-ді.

Цех і-ші әр-қашан таза.

Цех ішіне пойыздар да кіреді.

– Ол пойыздардың вагонда-рында не бар?

– Цех үшін қажетті цемент бар.

Ц Цу Цу Цу Цу цемент, цех

Цирк

Цирк-ті бар-лық ба-ла-лар жақ-сы кө-ре-ді. Циркте жану-арлар, құстар да ойын көр-се-те-ді. Күл-дір-гі-ші бар цирк қан-дай жақ-сы!

аоуыіеіөәүяюэ / лйншсмғтрпдқбжзңкґхвфц

Ц Ц Ц Ц Ц Циркке бардык.

Ёё

ёё

монтёр

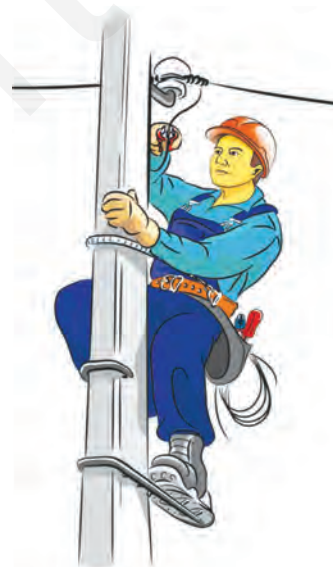
мон тёр

монтёр

Монтёр

– А-сан – мон-тёр.
Ол электр ба-ға-на-
сы-на шық-ты. Үзілген
сымды жал-ға-ды. Бі-
раздан соң бар-лық үй
жа-рық болды.

– Монтёр а-ға-ға рақ-мет.

аоуыіеіөәүяюэё / лйншсмғтрпдқбжзңкғһхвфц

ёёё монтёр, шахтёр

с с с / с с с " " / ё ё

Щ щ

Щы щы

а с	ас	ас	ас-тау
а ш	аш	аш	аш-са
а щ	ащ	ащ	а-щы

А...ы пияз

үш	ұ-шы
ұш	тұ-щы

_____ . _____ . _____ .

Ащы емес, тұщы су

- Ата, бұл не?
- Таудың суы, балам?!
- Таудың суы ащы ма әлде тұщы ма?
- Ащы емес, балдай тәтті тұщы су.

с с с / щы щы щётка

Борщ

Борщ – дәм-ді тағам.

Борщ сә-біз, қы-зыл-ша, кар-
топ, шал-ғам, ка-пус-та-дан да-
йын-да-ла-ды. Борщ-қа ащы
пияз да салынады.

Ол а-дам-ға пай-да-лы.

Борщ-ты со-рап-тап іш-пе.

а

тұ

щы

ащы қалампыр

тұщы су

аоуыұіеіөәүяюэё / лйншсмғтрпдқбжзңкғһхвфцщ

Ь

ь

а ль | аль | аль | альбом

ро-яль

рояль

пальто

руль

медаль

ро-я-лі

пальто-сы

ру-лі

меда-лі

....

паль-то

Лагерь

Ла-герь өзен жағасында. Біз онда дем аламыз, доп та ойнаймыз. Рояль алдында ән де саламыз.

аоуыұіеіөәүяюэё / лйншсмғтрпдқбжзңкғһхв
фцщъ

ь / ь ь ь ь / пальто, медаль

ъ ы

подъезд

разъезд

п о д ъ е з д

р а з ъ е з д

подъезд
съезд

подъез-і
съез-і

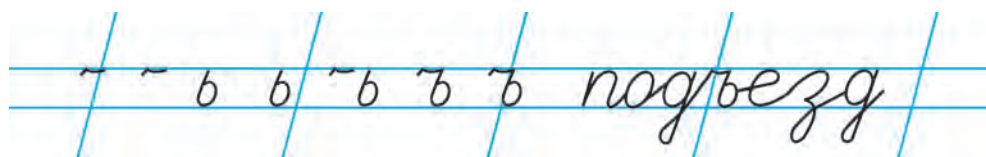
подъез-і-не
съез-і-не

Разъезд

Кө-лік-тер по-йыз жо-лы-ның кез келген же-рі-нен өтпейді. Олар бел-гі-лен-ген арнаулы жерден ғана өтеді. Ол жерді разъезд деп атайды.

аоуыұиеіөәүяюэё / лйншсмғтрпдқбжзңкғһхв
фцщъ

ӘЛІПБИ

Аа

(а)

Аа

Вв

(ве)

Вв

Дд

(де)

Дд

Жж

(же)

Жж

Йй

(қысқа и)

Йй

Лл

(эл)

Лл

Ң

(эң)

Ң

Әә

(ә)

Әә

Гг

(ге)

Гг

Ее

(е)

Ее

Зз

(зе)

Зз

Кк

(ка)

Кк

Мм

(эм)

Мм

Оо

(о)

Оо

Бб

(бе)

Бб

Ғғ

(ға)

Ғғ

Ёё

(йо)

Ёё

Ии

(ый, ій)

Ии

Ққ

(қа)

Ққ

Нн

(эн)

Нн

Өө

(ө)

Өө

Пп

(пе)

Пп

Тт

(те)

Тт

Үү

(ү)

Үү

Һ

(һа)

Һ

Шш

(ша)

Шш

Ыы

(ы)

Ыы

Ээ

(э)

Ээ

Рр

(эр)

Рр

Уу

(ұу, у)

Уу

Фф

(эф)

Фф

Цц

(це)

Цц

Щщ

(ща)

Щщ

Іі

(і)

Іі

Юю

(йу)

Юю

Сс

(эс)

Сс

Ұұ

(ұ)

Ұұ

Хх

(ха)

Хх

Чч

(че)

Чч

Ъ

(айыру
белгісі)

Ъ

Ь

(жіңішкелік
белгісі)

Ь

Яя

(йа)

Яя

«Әліппе» – оқу анасы

Білмейтін едік әріп те,
Ризамыз саған, «Әліппе»!
«Ана» деп жаза аламыз
Әріпті қосып әріпке.

Кешегі күндей тағы ыстық
Қыркүйек айда табыстық.
Дыбыс пен буын, сөзбен де
Сен арқылы таныстық.

Дананың саған данасы
Бас иген болмай таласы.
Мың рақмет, қош бол сүйікті
«Әліппе» – оқу анасы!

М. Омарұлы

Жарасқан Әбдірашев

Әліпбидің сыры

– Әліпбидің

А тұрады басында,

Әрқашанда

Ә тұрады қасында.

Байқадың ба,

Б тұрады үшінші.

Ал осының

Сыры неде?

– Түсінші.

А деген ол –

Аналар ғой ардақты.

Ә деген ол –

Әкелер ғой салмақты.

Б деген ол –

Балалар ғой әдемі.

Біздің елде

Үшеуі де кәделі...

Алшақ кетпей,

Сондықтан да, расында,

Тұрады олар

Әліпбидің басында!..

Әдібай Табылдиев

Отан

Күндей ыстық есімі,
Бізге ашық есігі.
Ұлы Отан – бұл Отан –
Бейбітшілік бесігі.

Әке

– Әке – күн, біліп ал:
Әкенің тілін ал! –
Деді ағам Мақұлбек,
Қуандым: «Мақұл!» – деп.

Ана тілім

Анамның тілінде
Үйренем білімді.
Сүйем тіл үйреткен
Анашым – күнімді.

Жеткерген Әбдіреев

«Әліппемен» қоштасу

(Мысал)

Бірінші сыныпқа барған балалардың ең алғашқы қолына алған кітабы – Әліппеге Ана тілі, Математика, Табиғаттану құрмет көрсетіп, сабаққа дайындалатын үстелдің төрінен орын беріп, қошеметпен қоштасты.

Әріптестеріне Әліппе де риза. «Қадіріңді білген деген осы», – деді қоштасуға арналған кештің соңында.

Умаров М.
У-51 Өліппе: жалпы орта білім беретін мектептердің 1-сыныбына арналған
оқулық / М. Умаров. –Т.: «O‘zbekiston», 2020. –80 б.
ISBN 978-9943-28-338-1

УЎК 372.416.2(574)
КБК 81.2. Каз-922

O‘quv nashri

M. UMAROV

ALIFBE

Umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 1-sinfi uchun darslik

(Qozoq tilida)

Oltinchi nashri

◀ Редакторы *Г. Нишанова*
Суретші-дизайнерлер: *Р. Зуфаров, Б. Зуфаров*
Көркемдеуші редакторы *Б. Зуфаров*
Техникалық редакторы *Л. Хижова*
Компьютерде беттеген *Г. Құлназарова*

Баспа лицензиясы АІ № 158, 14.08.2009.
Басуға 2020 жыл 11 мартда рұқсат етілді. Қалыбы 60×90¹/₈.
Офсеттік қағаз. Қаріп түрі «Arial» гарнитурасы.
Кеглі 27, 25. Офсеттік әдіспен басылды.
Шартты баспа табағы 10,0. Есептік баспа табағы 12,0.
Таралымы 5847. Тапсырыс № 20-170.

Өзбекстан Республикасы Президенті Администрациясы
құзырындағы Ақпарат және бұқаралық коммуникациялар агенттігінің
«O‘zbekiston» баспа-полиграфия шығармашылық үйінде басылды.
100011, Ташкент, Науаи көшесі, 30.

Телефон: (371) 244-87-55, 244-87-20
Факс: (371) 244-37-81, 244-38-10

*e-mail: uzbekistan@iptd-uzbekistan.uz
www.iptd-uzbekistan.uz*